

Onderzoekspracticum 2, aantekeningen college 10

Enkelvoudige lineaire regressie

Het doel van regressie is om een verband te vinden tussen een onafhankelijke variabele x en een afhankelijke variabele y . Enkelvoudige lineaire regressie heeft de volgende kenmerken:

- De onafhankelijke variabele x en de afhankelijke variabele y zijn beide continu. Dit houdt in dat x en y alle mogelijke waarden van een continuüm kunnen aannemen.
- Het verband tussen x en μ_y wordt beschreven door een rechte lijn, de populatie-regressielijn: $\mu_y = \beta_0 + \beta_1 x$. Hierin is β_0 de intercept, oftewel de waarde waar de regressielijn de y -as snijdt. β_1 is de richtingscoëfficiënt en de waarde hiervan geeft aan met hoeveel eenheden y toeneemt als x toeneemt met één. We kijken dus naar hoezeer de vele gemiddelden van y (μ_y) veranderen als x verandert.
- De geobserveerde waarden van y variëren rondom μ_y . Deze variatie wordt weergegeven met de standaarddeviatie van de populatie (σ). De aanname bij regressieanalyse is dat deze standaarddeviatie voor alle waarden van x hetzelfde is.
- In de praktijk moeten de waarden van β_0 , β_1 en σ geschat worden uit de data, omdat de waarden ervan onbekend zijn.
- Het enkelvoudige lineaire regressiemodel beschrijft het verband tussen de observaties y_i en x_i van een persoon i als volgt: $y_i = \beta_0 + \beta_1 x_i + \varepsilon_i$.

De parameters van bovenstaand model zijn β_0 , β_1 , en σ . Als x gelijk is aan x_i , dan is $\beta_0 + \beta_1 x_i$ het gemiddelde van y . Met ε_i wordt de error, oftewel de afwijking, van persoon i bedoeld. Er wordt verondersteld dat de afwijkingen normaal verdeeld en onafhankelijk zijn met een gemiddelde nul en standaarddeviatie σ . Het enkelvoudige lineaire regressiemodel komt overeen met het enkelvoudig ANOVA-model (DATA = FIT + RESIDU).

Schatten van regressieparameters

Het schatten van de regressielijn doe je volgens het kleinste-kwadratenprincipe. Hierbij zoek je naar de lijn waarvan de som van de gekwadrateerde afwijkingen tot die lijn minimaal is. De geschatte regressielijn heeft als formule: $\hat{y} = b_0 + b_1 x$. Hierin staat $\hat{y}$ dus voor de geschatte waarde van y . Voor de waarden b_0 en b_1 geldt:

$$b_0 = \bar{y} - b_1 \bar{x} \quad \text{en} \quad b_1 = r \frac{s_y}{s_x}$$

Hierin is r de correlatie tussen x en y . Als x toeneemt met waarde 1, dan neemt y gemiddeld toe met b_1 eenheden. Het gaat hierbij om de *gemiddelde* toename, over individuen kun je niets zeggen omdat deze allemaal iets zullen afwijken van de regressielijn.

Het schatten van de residuen ε_i wordt gedaan met behulp van e_i . De waarde van e_i is gelijk aan de waarde van de geobserveerde respons min de waarde van de voorspelde respons, oftewel $y_i - \hat{y}_i$. Dit kan weer verder worden uitgewerkt tot $y_i - b_0 - b_1 x_i$.

De schatter voor σ^2 is s^2 en wordt ook wel de gemiddelde kwadratensom van de error (MSE) genoemd. De schatter voor σ is de wortel uit s^2 . Er geldt:

$$s^2 = \frac{\sum_{i=1}^n e_i^2}{n-2} = \frac{\sum_{i=1}^n (y_i - \hat{y}_i)^2}{n-2}$$

Betrouwbaarheidsintervallen en significantietoets

Regressiecoëfficiënten hebben een betrouwbaarheidsinterval. Dit betrouwbaarheidsinterval is gebaseerd op

de normale steekproevenverdeling van de schattingen van b_0 en b_1 . Omdat σ onbekend is, wordt s gebruikt en gaan we uit van een t-verdeling met $n - 2$ vrijheidsgraden.

Een C%-betrouwbaarheidsinterval voor de intercept θ_0 wordt berekend door:

$$SE_{b_0} = s \sqrt{\frac{1}{n} + \frac{\bar{x}^2}{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}}$$

$b_0 \pm t^* SE_{b_0}$. Hierin geldt:

Een C%-betrouwbaarheidsinterval voor de coëfficiënt θ_1 wordt berekend door:

$$SE_{b_1} = \frac{s}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}}$$

$b_1 \pm t^* SE_{b_1}$. Hierin geldt:

De nulhypothese dat $\theta_1 = 0$ houdt in dat y op geen enkele manier verband houdt met x . Voor het toetsen van deze nulhypothese wordt een t-verdeling gebruikt met $n - 2$ vrijheidsgraden. De alternatieve hypothese kan eenzijdig zijn (gevonden p-waarde niet vermenigvuldigen met 2), of tweezijdig (gevonden p-waarde wel vermenigvuldigen met 2). De t-waarde wordt berekend door:

$$t = \frac{b_1}{SE_{b_1}}$$

Betrouwbaarheidsintervallen voor de gemiddelde respons

Voor de gemiddelde respons μ_y kan er een C%-betrouwbaarheidsinterval worden berekend wanneer x een bepaalde waarde x^* aanneemt. Je bepaalt dan tussen welke grenzen deze bepaalde x^* -waarde varieert:

$$SE_{\hat{\mu}_y} = s \sqrt{\frac{1}{n} + \frac{(x^* - \bar{x})^2}{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}}$$

$\hat{\mu}_y \pm t^* SE_{\hat{\mu}_y}$ en

Het dakje op μ_y betekent dat het om een geschatte waarde gaat. Verder wordt ook bij dit betrouwbaarheidsinterval gebruik gemaakt van de t-verdeling met $n - 2$ vrijheidsgraden.

Voorspellingsintervallen voor toekomstige observaties

De voorspelde waarde van y voor een individu dat een bepaalde score x^* heeft behaald, wordt als volgt in een formule weergegeven: $\hat{y} = b_0 + b_1 x^*$. Een bruikbare voorspelling bevat ook altijd een foutenmarge. Deze foutenmarge wordt ook wel het voorspellingsinterval genoemd en houdt het volgende in:

- Je trekt een steekproef van n observaties (x_i, y_i) en één extra observatie (x^*, y) .
- Dit herhaal je vele keren en voor elke keer bereken je bijvoorbeeld het 95%-voorspellingsinterval.
- De extra observatie valt in 95% van de gevallen binnen het voorspellingsinterval.

Het C%-voorspellingsinterval heeft weer een t-verdeling met $n - 2$ vrijheidsgraden en wordt berekend door:

$$SE_{\hat{y}} = s \sqrt{1 + \frac{1}{n} + \frac{(x^* - \bar{x})^2}{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}}$$

$\hat{y} \pm t^* SE_{\hat{y}}$ en

Variantieanalyse bij enkelvoudige lineaire regressie

Variantieanalyse voor regressie is gebaseerd op het model van DATA = FIT + RESIDU. Er zijn twee bronnen van spreiding in y:

1. Spreiding als gevolg van variatie in x.
2. Individuele spreiding rondom de geschatte y-waarde ($\hat{y}_i$), voor een vaste waarde van x_i . Hieruit volgt

dat $(y_i - \bar{y}) = (\hat{y}_i - \bar{y}) + (y_i - \hat{y}_i)$. Kwadrateren van deze factoren en sommeren over alle observaties leidt tot de volgende formule:

$$\sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2 = \sum_{i=1}^n (\hat{y}_i - \bar{y})^2 + \sum_{i=1}^n (y_i - \hat{y}_i)^2 \quad . \text{ Dit is gelijk aan } SST = SSM + SSE.$$

Bij elke kwadratensom hoort een bepaald aantal vrijheidsgraden:

- DFM is het aantal onafhankelijke variabelen. Bij enkelvoudige regressie: DFM = 1.
- DFE is gelijk aan $N - 2$
- DFT is gelijk aan $N - 1$ (DFM + DFE).

Net als bij variantieanalyse kunnen nu gemiddelde kwadratensommen worden berekend:

- MSM is de gemiddelde kwadratensom van het model (= SSM/DFM)
- MSE is de gemiddelde kwadratensom van de error (= SSE/ DFE)

De formules die horen bij MSM en MSE worden dan:

$$MSM = \sum_{i=1}^n (\hat{y}_i - \bar{y})^2 / 1 = \sum_{i=1}^n (\hat{y}_i - \bar{y})^2 \quad \text{en} \quad MSE = s^2 = \frac{\sum_{i=1}^n (y_i - \hat{y}_i)^2}{n - 2}$$

De nulhypothese dat $\beta_1 = 0$ kan getoetst worden met de F-toets: $F = MSM/MSE$. F heeft een F-verdeling met in de teller 1 vrijheidsgraad en in de noemer $n - 2$ vrijheidsgraden. De alternatieve hypothese is tweezijdig: $\beta_1 \neq 0$. Bij enkelvoudige regressie geldt dat $F = t^2$. De t-toets heeft dan de voorkeur omdat je daarmee ook eenzijdig kunt toetsen.

Het percentage verklaarde variantie geeft weer welk percentage van de variantie in y kan worden verklaard door het effect van x. Dit wordt weergegeven met r^2 . Bij enkelvoudige regressie is r^2 gelijk aan de gekwadrateerde correlatie tussen x en y. Verder geldt:

$$r^2 = \frac{SSM}{SST} = \frac{\sum_{i=1}^n (\hat{y}_i - \bar{y})^2}{\sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}$$

De correlatie van de populatie wordt weergegeven met ρ . Als $\rho = 0$, dan is er in de populatie geen verband tussen x en y. Om de nulhypothese $\rho = 0$ te toetsen (eenzijdig of tweezijdig), wordt een t-toets met $n - 2$ vrijheidsgraden gebruikt. De t-waarde wordt berekend door:

$$t = \frac{r\sqrt{n-2}}{\sqrt{1-r^2}} \quad \text{en verder geldt bij enkelvoudige regressie:} \quad t = \frac{b_1}{SE_{b_1}} = \frac{r\sqrt{n-2}}{\sqrt{1-r^2}}$$